

У 90-ЛІТНЯ ПАТРІЯРХА ОТЦЯ ЙОСИФА

ПОСЛАННЯ БЛАЖЕННИШОГО ПАТРІЯРХА ЙОСИФА

З нагоди завершення 90 літ життя:

Владиках, Священикам, Монахам, Монахиням,
вірним Дітям та всім наших Братам і Сестрам
в Україні, на засланнях і на поселеннях —
мир у Господі і Патріарше Благословення!

Христос посеред нас!

До всіх Вас звертаюся з оцім словом моєї любови до Вас і моєї пастирської журби-печалі. Словом любови до Вас, що страждаєте Христа ради і, мимо терпіння і гоніння, незламно стоїте в вірі Христовій та Його Святій Церкві і вірності рідним предківським переданим.

Звертаюся до Вас разом з українськими католицькими єпископами, що в Ім'я Ісуса Христа, в якому збагачуємося «всяким словом і всяким знанням» (І Кор. 1, 5), недавно зібралися за благословенням Святішого Отця Йоана-Павла II, під моїм проводом, як Батька і Глави нашої Помісної Церкви, на Священнім Синоді при соборі святого апостола Петра. Звертаємося до Вас з нашим найсердечнішим братнім привітом і словом з пастирськими почуваннями, щоб «Христове свідоцтво утвердилося між усіма вами» (І Кор. 1, 6), бо нашим гарячим бажанням є — скріпити в цілій нашій українській Церкві, у Вас і в нас, горіючий і нетлінний вогонь християнської віри, надії й любові. Ми хочемо поділитися з Вами нашими радощами, нашою глибокою журбою про Вас. А я в окремий спосіб звертаюсь до Вас цим Посланням з благословенної нагоди, милосердним Богом мені даної, і дар цей Божий — моїх дев'ятдесяти літ життя для Господа, Його Церкви і моого Народу. Можу, отже, сказати словами Євангелії, що «вже і притчами не промовлятиму до вас» (Ів. 16, 25) і ці слова хай будуть для Вас висловом моїх поучень, піднесення на дусі і моєї любови до Вас, мое Духовне Стадо, мій дорогий український Народ, якого я є сином і якому я старався ввесь свій вік служити.

I

Дорогі Браття і Сестри!

Наши думки летить увесь час до Вас і в наших серцях обнімаємо Вас усіх. І хоч земними просторами ми віддалені від Вас, а людські кордони розділяють нас, знаємо про Ваші страждання й упокорення. Тому сострадаємо з Вами!

Нам відомі Ваш мужній спротив безбожному насилю і Ваші геройські подвиги. Тому подиляємо Вас! За Вами довгий хресний шлях. Тому насамперед клонимо голови перед усіма нашими єпископами, священиками і мирянами, які на цьому хресному шляху не впали на коліна перед Баalom, але безстрашно, аж до останнього віддиху земного життя, пройшли зі силою Святого Духа дорогу ісповідництва й мучеництва.

Клонимо голови перед монахами й монахинями, які в надлюдському смиренні вибрали радше вигнання і поневіряння, чим зраду своєї Церкви. Клонимо голови перед незлічимими вірними синами і дочками нашої Церкви, які відважно й жертвенно стали в обороні своєї прадідної віри і своєї рідної Церкви!

Терпіннями всіх наших Братів і Сестер, що відійшли у вічність, і Вашими щоденними тривогами, на які дивимось крізь світло Христових страждань, ми злагатилися. Злагатилася серед Церков світу наша Помісна Українська Церква своїми ісповідниками і мучениками, а разом з нею злагатилася і ціла Вселенська Христова Церква, занесівши наново авреолею свого свідчення перед народів світу.

Правда, позірно наша Церква стала, неначе, мовчазною. А втім вона заговорила голосною зворушилою мовою, мовою кайдан. Писав до Вас про це вже в 1945 році Папа Пій XII: »І хоч ви в кайданах... самі ваші кайдани повніше і краще голосять і проповідують Христа«. Це великі слова признання для Вас! Та найбільшим джерелом признання і потіхи в терпіннях нехай буде таїнство апостольське вчення і з нього зачерпнута Ваша свідомість, що Ви своїми стражданнями доповнюєте те, »чого бракує скорботам Христовим для Його тіла, що ним є Церква« (Кол. 1, 24).

Щобільше, Ваші терпіння і переслідування струснули навіть приспаним сумлінням цілого світу, що й призвело Його до застнови про людські гідності і права та їх оборону, а між тими правами найважливішим є загальнолюдське право на ісповідування Бога та право на свободу релігійних переконань. Це справді велике право, не тільки людське, але й Боже. Як мало світ дотепер над тим застановляється ...

У Вашій боротьбі за людські і Божі права нехай моральною підтримкою для Вас будуть Духом Святым наджнені слова Вселенського Собору Ватиканського Другого: »Ото ж, мучеництво, яке уподобінное учил до Вчителя, що добровільно прийняв смерть за спасіння світу, і того учня творить рівнообразним Йому — Учителеві, у проливі крові, — і те мучеництво уважає Церква знаменитим даром та найвищим доказом любові. І хоч воно даетесь не-багатьом, однак треба, щоб усі були готовими ісповідувати Христа перед людьми та ступали слідом за ним хресною дорогою серед переслідувань, яких ніколи Церкві не бракує« (Про Церкву, ч. 42).

Наша Церква отримала цей великий дар! Дар Святого Духа ісповідувати Христа перед людьми та ступати за Ним хресною

дорогою». Тому вона сьогодні серед багатьох народів світу є Церквою мучеників і ісповідників. Такою вона прямує до свого воскресення і прославлення вже тут на землі, а незліченні її вірні вже тепер осягнули повноту своєї прослави і пічного щастя в небі!

Пишучи ці слова, сповідаємо також волю теперішнього Папи Йоана-Павла II, щоб бути духовно близькими до всіх тих, що терплять насильство із-за своєї віри. Це свіжі і зворушливі слова, які він висказав у своїй промові в Отранто, 5 жовтня 1980 року. Ось вони: «Бути духовно близькими до всіх тих, що терплять насильство із-за своєї віри, є особливим обов'язком всіх християн, згідно з традицією успадкованою від перших століть. Скажу більше: ідеться тут про солідарність з людьми і спільнотами, яких основні права є зламані або навіть повністю потоптані. Ми мусимо молитися, щоб Господь піддержав цих наших братів свою благодаттю у таких важких пробах. І помолімся також за тих, що їх переслідують, повторюючи Христовий зазив на хресті звернений до Отця: «Прости їм, бо не знають, що роблять». Часто старажаться ознаменовувати мучеників як таких, що «провинились політичними злочинами». Також і Христа засудили на смерть позінено з тієї ж причини тому, що називав себе царем (пор. Лк. 23, 2). Отож не забуваймо про мучеників наших часів. Не поводімся так, неначе б їх не було. Подякуймо Господеві, що вони побідно перейшли свою пробу. Виблагаймо кріпості Духа Святого для переслідуванів, що ще мають стрінутися з такою пробою. Нехай сповниться у них слова Учителя: «Я бо дам вам слово і мудрість, якій ніхто з ваших противників не зможе протиставитись і перечити» (Лк. 21, 15). Будьмо в спільноті з мучениками... Автор Книги Мудrosti проголошує: «(Бог) іх випробував, як золото в горнилі і прийняв їх, як жертву всепалення» (Муд. 3, 6). Виголошуючи ці слова, Святіший Отець мав напевно і Вас, Дорогі Браття і Сестри, перед очима, у своїм серці і своїм серцем може відчував, що, і його Батьківщину, і народ навістить також болюча хвиля таких же переслідувань і терпіння за людські і Божі права.

Щоб Ваша віра була непохитна, щоб Ваша любов не згоряла, щоб Ваша надія просвінювала шлях у недалеке майбутнє, просимо Вас пам'ятати про свого рідного Главу нашої Церкви, Слугу Божого, Митрополита Андрея Шептицького. Всі ми трудимося за його прославу й за проголошення його блаженним і святым. Він — цей великий Святець і Батько Української Церкви, на своєму смертному ложі, своїми духовними очима бачив і дрожачими устами передрік падіння нашої Церкви, її страдання, але разом з тим він передвидів і передсказав Востання Української Церкви і її славу на цілому Сході. Нехай це світле видіння і пророчі слова нашого Святця і Глави Церкви утверджують у Вас дари Святого Духа — мудрість, кріпость, побожність, страх Божий і родять щедрі плоди Святого Духа — любов, радість, мир, терпеливість, милосердя і мужність.

Для Вашої духовної кріпости, Дорогі Браття і Сестри, хочемо передати Вам вістку про події, які відбулися тут недавно у нас, події, що іх розцінюємо також, як плоди Вашого терпіння, ісповідництва і мучеництва.

Наслідник св. Апостола Петра Святіший Отець Йоан-Павло II скликав нас у місяці березні 1980 року на Надзвичайний Синод, щоб ми застановились і запропонували епископа-помічника з правом наступства для мене Отця і Глави нашої Церкви. По наших синодальних діяннях Папа назначив цим помічником архиєпископом-митрополита філадельфійського — Мирослава Любачівського родом із львівської нашої митрополії. В цей спосіб перед очима світу стверджено і визнано безперервне існування нашої Церкви в Україні, всупереч постановам неканонічного, так званого «львівського собору», в березні 1946 року. В цей спосіб заманіфестовано також єдність Української Церкви на її матірних землях і в країнах нового поселення її вірних, отже, єдність Церкви-Матері з її Дочками. В цій єдності вона живе, діє, розвивається і страдає разом з Вами та чекає дня волі.

Водночас Папа Йоан-Павло II, шануючи і зберігаючи прадавні права нашої Церкви, відновив право Отця і Глави нашої Церкви у майбутньому скликати Синоди всіх епископів поза Україною для нарад над важливими питаннями життя нашої Церкви і Народу і між тими — над питанням обсад осиротілих епископств нашої Церкви. У всьому тому бачимо незbagнений задум Божого промислу на шляху до востання древньої Церкви Києва, Галича і всієї Русі у вільній Україні, як це і прорік у своєму видінні Слуга Божий Андрей.

Ще раз повторяємо, що ці події — це плоди Вашого страдництва. Свідоцтво про Ваші страдання приніс я особисто перед цілим світом по моїм звільненні з каторги в 1963 році. Як тільки знайшовся я на волі, як Отець Собору Вселенського Ватиканського Другого, промовляючи до сумління світу і зібраних на Соборі епископів Вселенської Церкви, голосно і відверто заговорив про Ваше свідоцтво. Від себе і у Вашому імені запропонував я і просив, щоб увінчати нашу Церкву вінцем патріяршого достоїнства. Впродовж дальших років мого життя аж по сьогодні трудився і дальше працюю, щоб здобути визнання для нашої Церкви патріярхату. Патріярхат, видіння Ваших віруючих душ, стався для Вас вже живою дійсністю. Таким він для Вас хай залишиться в майбутньому! Моліться, як дотепер, за Патріярха Києво-галицького і всієї Русі, а в майбутньому — хай і безіменного чи невідомого. Прийде час, коли Всемогучий Господь пошле його нашій Церкві і об'явить його ім'я. Але наш патріярхат існує! За ним вже чотириста років змагань, за ним сім років дійсности, перед ним тільки визнання Апостольського Римського Престолу.

Всі ці плоди — зміцнення єдності нашої Церкви в Україні і поза її межами, однеє ієрархії з одним Главою, збереження українського обряду, спільноти церковної традиції, збереження прав нашої Церкви серед помісних Церков цілої Вселенської Церкви — це тільки перші кроки у дальшому розвиткові на шляху духовної обнови і росту нашої Церкви в її злуці із святою Петровою Столицею. Нехай же благословенні будуть ці плоди. »Добрий Господь і справедливий, Бог наш — співчутливий. Господь береже простих, ми знемоглися і він нас спас« (Іс. 116, 5-6).

Ці плоди стають для нас нагодою і скріпленим поштовхом, щоб працювати «в Господі та в могутності його сили» (Еф. 6, 10) для нашої Церкви і для цілого українського народу. Тому ми, як вже це згадано, сострадаємо і подивляємо Вас. Ми слідкуємо за Вашим життям, за Вашою боротьбою серед гніту і переслідувань, щоб проте все сповіщати світові, щоб будити його сумління, щоб сколихнути його і спонукати його стануті у Вашій обороні!

Та перш усього ми завжди об'єднані з Вами в дусі і молитві, на кожній Святій Літургії і в усіх наших церквах молимося за «страхдаючих братів наших», бо молитва — це найуспішніший засіб, це зброя Божа. Ми ніколи не перестанемо молитися і ніколи не можемо бути спокійними так довго, як довго страждає і в укритті живе наша Церква, бо болюча журба за її долю гіркими терпіннями сповіняє нації душі.

Душевно терпимо ми разом з Вами, бо не дано нам знати, коли скінчиться те врем'я люті. Але ми віримо, що лютому времені прийде кінець. Наша віра в Христа і Його перемогу не дозволяє ні нам, ні Вам сумніватися в цьому. Турботи і спокуси щоденного і важкого життя можуть викрадатися в наші душі, щоб ними оволодіти, щоб здавити бодрість і сіяти страх, щоб довести людські душі до такого стану, якого бажають собі ворог нашого спасення і його земні служителі. Тому відновіть і плекайте у Вашій свідомості Вашу віру в те, що хрест і воскресіння нерозлучні з собою та що основою нашої нації є Христос, а не люди. Упродовж двадцяти століть Христова Церква страждала на шляху, що його межовими знаками були хрест і воскресіння. Все цілковито людське провалилося, переможно перетривали тільки Церква, бо з нею повік Христос. »Вони загинуть, ти ж будеш стояти; все постаріється, немов одежа. Наче вбрація, ти їх міняєш, і вони пройдуть. Ти ж усе той самий і літам твоїм кінця немає« (Іс. 102, 27-28).

Христос є єдиний Визволитель, Він — єдина Путь, єдина Істина, єдине Життя (Ів. 14, 6). Він є суттю людського життя, Він є основою людської гідності. Христос є «світлом світу» (Ів. 8, 12), справжнім світлом, що у «тьмі світить» і «просвічує кожного чоловіка» (Ів. 1, 5-9) в лютому времені непевності, несправедливості і безнадійності. Немає іншого світла! Єдине наше світло — Христос!

Дорогі Браття і Сестри!

Розглянувши незвичайно важке Ваше положення і стан Церкви на рідних землях та серед вірних на засланнях, йдемо Вам на поміч нашими постійними молитвами до Христа Бога, Пастиря свого Стада, та до Пресвятої Богородиці, Матері Христової Церкви. Хочу також подати кілька думок для Вашого життя і дальшої витривалої боротьби, щоб тим і улегти Вам Ваше церковне життя серед невідрядних обставин.

Треба нам завжди пам'ятати, навіть серед найбільших переслідувань і терпінь про найбільшу заповідь, яку лишив своїм пословникам наш Божествений Спаситель, а саме — про заповідь любові Бога і близького, не виключаючи тих, що нас переслідують. Любітися поміж собою, як любились перші християни серед переслідувань. Бог є любов і хоче, щоби ми любов'ю перемагали зло і ненависть. Во любов буде, а ненависть руйнует людські душі, затроє людські серця. Ісус казав: «Ось що вам заповідаю: щоб ви любили один одного! Ненавидить вас світ — то знайте: мене він не перед вами зненавідів» (Ів. 15, 17-18).

Пам'ятайте, що любов Бога і близького — це той наймогутніший засіб, яким Ви зможете приєднати і придбати молоді покоління до Бога і до Його Церкви. Молоді покоління, що їх атеїстичний режим старається виховувати у неправді та у ненависті, знайдуть Христа Бога і Божу Правду у Христовій Церкві у прикладі і теплі Вашої любови близького. Натомість, усякі непорозуміння, незгоди і спори між Вами можуть стати для молодих душ, спрагнених любові і добrego слова причиною до байдужості, а то й непошани до релігії і до Христової Церкви, яка є образом Його любові. Тому пишу Вам словами св. Павла: «Молимось і про те, щоб любов ваша дедалі більше і більше зростала у досконалім знанні та в усякому досвіді» (Філ. 1, 9).

Поручаемо Вам, Дорогі Браття і Сестри, велике зрозуміння і Христове милосердя для тих братів наших, які заломились під погрозами і насильством та відпали від Католицької Церкви. Моліться за них і не шукайте для них карі. Поможіть їм встати і відновити їхню віру. Наслідуйте у цьому Бога, який не погорджує грішником і його не відкидає від себе: «Ти не погорджуеш грішником, а встановлюеш покаяння на спасення» (Молитва «Трисвятого») і «коли відпали, Ти знову нас піднімаш і не перестав творити все, поки нас на небо привів і будуче царство Твоє дарував» (Молитва «Достойно»).

Виявом діючої любові Бога і близького є засада, що Й дав нам св. Павло: «Все нехай дістеться по чину» (І Кор. 14, 40), тобто з пошаною до своїх духовних провідників. Слухайте единодушно Пастирів і Отців Ваших Духовних, вони бо чувають над Вашими душами, хоч серед стільки труднощів і перешкод, в укритті ба й в

небезпеці ув'язнення. Моліться за них, помагайте їм, бережіть їх, захороняйте їх перед лукавим оком тих, що слідкують за ними, оскаржують їх за небувалі речі, щоб їх підступно погубити чи знеславити. Вчіть і заохочуйте своїх дітей про те, що є окреме служіння Богові в священичому і монашому чині. Це найбільше служіння на землі, яким Бог провадить, вчить і освячує свій люд, творить з людей Божу родину.

Шукаймо. Дорогі Браття і Сестри, сил у цій нелегкій боротьбі за славу Божого Імені і за людські Богом дані права, за Боже царство на землі — у молитві. Молімся, безнастінно молімся. Учіть молитви своїх дітей, щоб молодь наша не виростала без молитви до Бога і Пресвятої Богородиці — нашого Покрова, щоб наші молоді покоління в Україні і на засланнях були через молитву в злуці з Богом, просвічувались Божою Правдою, освячувались Божою благодаттю, і щоб ми всі разом з молитвами наших небесних заступників виблагали світлі дні для нашої Церкви і Народу.

IV

Була б неповна, Дорогі Браття і Сестри в Україні і на засланнях, Ваша радість, Ваш духовний підйом і Ваші надії на вільну майбутність для нашої Церкви на Рідних Землях, коли б ми промовчали наші приготування до великого Ювілею тисячоліття хрещення Руси-України, що його спільно будемо святкувати у 1988 році. Приготування до святкувань цього небувалого Ювілею було одною з важких точок наших синодальних нарад.

З нагоди тисячоліття українського християнства ми тут у вільному світі приготовляємося різними починами, щоб осягнути глибоку обнову християнського життя наших церковних спільнот у вільному світі в дусі Київського Християнства, яке уже від перших початків дало великих Святих нашій Церкві як Володимира Великого, Ольгу, Бориса, Гліба, Антонія та Теодозія Печерських, а відтак численних мучеників та ієповідників віри за єдність Христової Церкви. Ми тут робимо усі старання по всіх країнах наших поселень, щоб з нагоди святкувань тисячоліття поставити перед увесь світ славну історію Києво-Галицького християнства, мартирологію нашої Церкви та сучасне її невідрядне положення, дамагаючись повної свободи Церкви в Україні для її апостольської праці серед українського народу. Святіший Отець Папа Йоан-Павло II звернувся у своїм листі до нас в дні 19 березня 1979 року з нагоди цих наших приготувань до тисячоліття хрещення Руси-України, щоб усі Католицька Церква разом з ним долучилась до наших святкувань.

Вам, Дорогі Браття і Сестри в Україні і на засланнях, під цю пору тяжко думати про якісь зовнішні приготування до тисячоліття хрещення Руси-України. Однак Ваші терпіння за християн-

ську віру наших предків, за Христа, за єдність великої Київської Митрополії з Римським Апостольським Престолом, як це було за часів св. Володимира Великого і Ярослава Мудрого, є найкращим свідченням про наше християнство для цього Ювілею.

Накінець, наші улюблені Брати і Сестри в Україні і на засланні, пам'ятайте про цю таїнственну правду, що Христос Бог, Добрий Пастир своєї Церкви, перебуває посеред Вас і свободно діє між Вами, просвічуючи й освячуючи Вас та кріплячи Вас силою, діянням, благодаттю Святого Духа. «Отож я з вами по всі дні аж до кінця віку» (Мт. 28, 20). Разом з Христом перебуває і діє поміж Вами в обороні християнського люду — Мати Церкви і Всесильна Володарка — Пресвята Богородиця. Христос Бог — наша сила. Пресвята Богородиця — наш могутній Покров, якій християнський володар Руси-України посвятив город Київ та увесь свій народ.

V

Прийміть від нас усіх, на поселеннях сущих, наш привіт давнім нашим звичаем: «Христос посеред нас!» Прийми привіт наш, Дорога і Свята Земля Українська, Отців наших — Володимира, Ольги, Антонія і Теодосія Печерських! Прийми привіт Дітей Твоїх, що Тобою живуть, за Тебе моляться і Тобі волі і щастя бажають!

Благословлю Вас усіх разом і кожного зокрема. Остаемось усі об'єднані святым вузлом любові і сострадання з Вами в Христі Господі нашім, якому слава і похвала нехай буде на віки вічні, амінь.

Дако в Римі при патріаршії Соборі Св. Софії
в празник Стрітення ГНІХ, дня 2/15 лютого 1982 р.

+ ЙОСИФ, Патріарх

СЛОВО ПАТРІЯРХА В СОБОРІ СВ. СОФІЇ 17. 2. 1982.

Дорогі Сини і Дочки Страждання Святої Української Помісної Церкви!
Мої Духовні Діти, Діти великого Українського Народу!

Прилетіли Ви з усіх сторін світу — з Європи, Канади, Північної і Південної Америки йдалекої Австралії, щоб привітати мене з моїм 90-літтям. Велике Вам Спасибі за Ваш труд, Ваші жертви й особливо за Ваші молитви! Господу Богу Всешиньому дякую за те, що дозволив мені у свою незібагненному промислі дожити тієї радісної хвилини! Йому моя хвала і слава!

Вітаєте мене — Главу Української Церкви! Радістю сповняється мое серце, бо це вияв Вашої вірності і Вашої присяги — служити своїй рідній Церкві в нерозривній єдності із Вселенською Христовою Церквою, побудованій на скалі-первоапостолі Петрі, освяченій хресною жертвою Христа-Богочоловіка, зі світлою печаттю Христового Воскресіння, освяченій Духом Святым, що в ній перебуває,

Ї утвірджує і їй заповітує, що врати адові не одоліють її! Спасибі Вам за те і благаю Вас: служіть усіма силами своєї душі, силами свого розуму, свого серця, своїх твердих рук! Будьте її вірними і безстрашними воїнами аж до смерті!

Вітаєте мене — Батька нашої Церкви і приносите мені найцінніші дари — віддання і любов! Дикую Вам! І в батьківській любові обнімаю Вас, як добрий батько, як син українського народу, як Ваш рідний брат по крові.

Вітаєте мене — свого рідного Патріарха, преємника духовно-релігійної і національної спадщини Церкви Києва і всієї Руси, і її світих митрополитів від Іларіона аж до останнього Слуги Божого Андрея! Переїняв я цю спадщину, щоб її боронити й захищати від усіх стріл лукавого! Вітаючи мене, як Патріарха Києво-Галицького і всієї Руси, молячись за нього наадіні у святій Літургії, висловлюєте свою віру, маніфестуєте перед Господом Богом, перед цілим світом, що Ви стали собою, що Ви свідомі і зрілі діти своєї Церкви і свого Народу! І тому благословлю Вас і благаю: бережіть цю велику спадщину нашого древнього християнства і непорочну занесість її у наступне тисячоліття. Його піччено з Ювілесем Хрещення Руси-України в 1988-му році.

І ось, перед Вами Ваш Глава-Батько, Патріарх! Та »чим же я похвалюся?« Хіба тим, що раніше ношу і біль у своєму серці! Перед Вами в'язень Христа ради, і як в'язень та спів'язень моїх братів на Україні, сотень тисяч мого духовного стада я болію, що вони страждають за Христа і за український народ у в'язницях, на рабських «работах», в тюрях і на засланнях. Між ними епископи, священики, монахи і монахині, робітники, мистці слова, вчені, селяни, матері і молоді діти! Знаю, що вони страждають і моляться за свого Батька-Патріарха і свого Брата-В'ЯЗНЯ! Дикую, сострадаю з Вами і благословлю Вас! Передаю Вам спадщину з печаттю хреста на ній і ключу до Вас усіх — встаньте, не спіть! Нехай возвдвигне Вас Господь!

Ще раз дикую, благословлю і як напутти на шляху Преображення і Воскресения нашої Святої Церкви і нескореного українського Народу заповітую Вам: «Стійте у вірі, будьте мужні, кріпіться. Нехай усе у вас дістється в любові» (1 Кор. 16, 13-14). Одягнітесь в повну зброю Божу, щоб ви могли дати відсіч хитрощам диявольським. Нам бо треба боротися... проти начал, проти властей, проти правителів цього світу темряви... Стійте, отже, підперезавши правою бедра ваші, вдягнітесь в зброю справедливості, взуйте ноги в готовість... візьміть також шолом спасіння і меч духовний — це є слово Боже...» (Еф. 6, 11-17).

Благословення Господнє на Вас!

Домус Маріє
Рим, дня 18 лютого 1982

† ЙОСИФ
Патріарх і Кардинал

Іх Блаженство Патріарх Йосиф в асистті о. архієк. проф. д-ра Івана Хоми
під час Ювілейних Святкувань 90-ліття в лютому 1982 р.

ПОБАЖАННЯ СВЯТИШОГО ОТЦЯ

(Відчитане Кард. Владиславом Рубіном)

Маю честь прочитати Листа Святого Отця Папи Івана Павла Другого до Його Еміненції Кардинала Йосифа Сліпого з нагоди Дев'ятдесятиріччя від дня уродин:

*Нашому Достойному Братові
Владиці Кардиналові Йосифові Сліпому
Верховному Архиєпископові Львівському Українців*

З нагоди близької річниці 90-тиріччя Ваших уродин мило мені скласти Вашій Еміненції мої братні вияви радости і мої найсердечніші побажання.

З далекої Нігерії, де я того дня перебуватиму, в апостольській подорожі, буду злучений з Вами, щоб подякувати Господеві, Понадателеві всіх благ, за всі дари і добродійства, що їх зілляв на Вашу Еміненцію протягом Вашого довголітнього життя, яке Ви вчинили плодовитим і в радості, і в болях з прикладною терпеливістю та силою духа. Згадаю зосібна відважне свідчення віри, яке Ви дали в різних часах і обставинах, а за що Ваша Еміненція вважається знаменом пошани і тим пунктом, до якого спонтанно звертаються перш усього вірні української католицької Церкви на батьківщині, а чи ті, які розсіяні по всьому світі.

До тієї Церкви і звичайно, до шанигідної особи Вашої Еміненції, звертатимуться з любов'ю і признанням теж і мої думки. Я благатиму Господа, щоб подав Вам свою ласку витривалости у вірі батьків, в чинній любові та в надії.

З нагоди радісного відзначення Вашого дев'ятдесятиріччя мило мені, Ваша Еміненціє виявити Вам мою прихильність і висловити найкращі побажання усякого добра; воднораз же я призываю для Вас найбагатших Божих ласк й утіх, на завдаток яких бажаю переслати Вам мое Апостольське Благословення.

З Ватикану, 10 лютого 1982

ІВАН ПАВЛО Папа II

ПОБАЖАННЯ КАРД. ВЛАДИСЛАВА РУБІНА

До цих батьківських привітів і побажань Його Святості Папи Івана Павла Другого мило мені додати і мої сердечні привіти та побажання: на многії літа!

ЗА ЄДНІСТЬ ЦЕРКВИ І НАЦІЇ

(Скорочений текст привітального слова Блаженнішому Патріархові, виголошений під час Обіду-Гостини в четвер 18 лютого, 1982 р.)

Ваша Святосте!

Передаю Вам, Святіший Патріарше, вислови найглибшої пошани та найкращі побажання дожити в дальшій творчій діяльності до відновлення Української Суверенної Соборної Держави, що є передумовою повної свободи і розвитку Українських Церков, зокрема для Церкви сучасних катакомб.

Передаю ці побажання і поклін від Воюючої України як голова Українського Державного Правління відновленої 1941 року Української Держави, якої спіtvорцем були Ви, Патріарше, Слуга Божий Митрополит Андрей і Митрополит нашої Мученичої Церкви — Української Автокефальної Православної Церкви — Полікарп.

Я роблю це не лише від Організації Українських Націоналістів, але від усіх українських політичних угруповань і течій, які спіtvорили разом з Вами Українське Державне Правління і передпарламент України — Раду Сен'йорів, в якій Ви, Патріарше, відігравали історично-творчу роль. Коли Церкви є покровителями Державності, то ця Держава є тимбільше всенароднім твором. За цей свій історичний чин Ви, Святіший Патріарше, перетерпіли окремий вирок безбожницького російського окупанта.

Ідея Українського Патріархату є складовою частиною нашої духовної держави. Український Патріархат сягає своєю генезою часів перебування святого Андрія на Україні, на Київських горах. Український Патріархат — це наслідник святого Андрія, Христового Апостола. Український Патріархат — це виклик Росії, яка не має права до патріаршого зверхицтва над Україною. Бій за Український Патріархат — це теж бій за первородство Києва над Москвою. Це всеукраїнський бій проти воюючого російського безбожництва, проти безправ'я Загорська говорити від імені християнської України і Православних Церков Сходу взагалі. З упадком російської імперії зникне церква імперії і фальшивий екуменічний діалог з нею як з реакцією вчорашинього дня.

Пророчі слова висловив у своєму недавньому Посланні Патріарх Йосиф I: «Моліться як дотепер за Патріарха Києво-Галицького і всієї Русі, а в майбутньому — хай і беззменного чи невідомого». «Беззменного чи невідомого» — вагомі своєю пророочною візією слова Катакомбної Церкви. І далі продовжує Патріарх: «Прийде час, коли Всемогучий Господь пошле його нашій Церкві й об'явить Його Ім'я... Пророчі передбачення... Мабуть Патріарха Ката комб з Божого покликання. Не треба бути скептиком і недовірком

— учить Патріярх! І далі знову Його слова: «Але наш патріярхат існує»... І ми додаємо: існує визнаваний народом в Україні і поза нею сущим — Патріярх Йосиф I. Пам'ятаймо стару українську правду: *Воля з ласки не є зволею!* Все треба здобувати нашою силою! І нашою єдністю в боротьбі! Патріярх нам цю єдність приніс, — єдність вищої якості, єдність найважчую бо єдність у безкомпромісовій боротьбі, єдність революційних борців без скази і страху, борців за правду! Патріярх ішов весь час з відкритим чолом тернистим шляхом за свою Церкву і за свій український народ! Його постава була самовиявленням Божественного у великій людині Страдника на Його героїчній дорозі до Мети. Заслугою Патріярха є те, що Патріярх об'єднав у боротьбі в одне патріотичну, національно-визвольну ідею з християнською, героїкою і стражданням української нації з героїкою і стражданнями за Бога, за Христом-Спасителя!

Як Глава Помісної Української Католицької Церкви, Церкви катакомб, Патріярх внес в універсальну Церкву елементи перших віків християнства, що відроджується тепер в терпінні і в геройстві, в культі суворих обичаїв проти культу вигод!

Про заслуги Патріярха багато сказано і написано. Нам ідеться про щось особливе, про ту внутрішню силу, яка променює з Його могутньої одуховленої постаті на нас усіх! Його приявність серед нас дає нам почуття спокою, скріплює нашу віру в перемогу Божої, у перемогу української правди, бо маємо скалу, твердиню духа, об яку розбиваються усі удари долі та бурі й трагедії нашого життя. Як Атлас двигає Він на своїх плечах українську долю! Як символ непоборності нашої віри й правди!

Великі перешкоди ще дальше на Його шляху, на шляху українського народу, але їх переможе українська нація.

Ми переборемо також ситуацію у Великій Британії, де затримує остаточно українська патріарша ідея!

Патріярх кинув іскру, яка розгортається у все могутніше полум'я українських сердеч і душ на непереможному шляху нашого народу до українського Патріярхату, на шляху відновлення Української Самостійної Соборної Держави!

Цього творчого полум'я нікому і нічому не зупинити, ані не загасити! Це вже всенародня, творча, непереможна, могутня стихія, що змете все, що стоїть на дорозі до Мети!

Наш поклін і поклін Воюючої України Патріярхові Помісної Української Католицької Церкви Йосифові I, наслідникові святого Андрія Первозванного, Апостола Христового, брата Першого Апостола св. Петра!

Ярослав СТЕЦЬКО

Від Редакції: Повний текст слова Голови УДП і ОУН був переданий Патріярхові на письмі.

СЛОВО ПАТРІЯРХА НА ЗАКІНЧЕННЯ ЮВІЛЕЮ

Ваша Еміненці!

Спасибі Вам, що в цю щасливу хвилину радости моого Народу Ви принесли дорогі слова побажань від Святішого Отця для мене слуги цього Народу українського, що прибув тут спільно зі мною подякувати Богові за все, «яже сотвори ми...». Дякую Святішому Отцеві Іванові-Павлові за його батьківське серце, слова любові та бажання помогти нашому Народові і нашій українській Церкві в її боротьбі зі силами темряви. Дякую Отцеві за Апостольське благословення, що кріпітиме мене на дорозі життя, яку Господь дозволить мені ще верстати. Спасибі Вам Еміненці!

*

В Ім'я Отця і Сина і Святого Духа. Амінь.

«Аж до самої старости й сивини — не покидай мене, о Боже, поки не оповім про Твою силу цьому роду» (Пс. 71).

Ваша Еміненці, Преосвященні Владики, Всечесні Отці,
Дорогі в Христі Братя і Сестри!

Богом надхнений творець цього сімдесятого псалма напевно багато пережив у своєму житті і зближаючись до старости, просив Бога тієї одної благодаті — розповісти своїм сучасникам про Божу силу, Божу всемогучість, про Бога — единого Володаря вселеної і людини. Переживши багато, автор псалма міг бути свідком великих діл Божих, про які забули його співбрати.

Ми зібралися тут спільно, щоб торжественно подякувати Богові — нашему Спасителеві за його великий дар для мене — 90 літ життя. Я щасливий, що не складаю цієї подяки сам, а разом з Вами — моїм Народом, з нашою Церквою-Страдницею, в якій покликав мене Господь Йі і Вам служити, бути свідком великих діл Господніх серед нас у цьому переповненому війнами, терпіннями, поневоленнями, переслідуваннями і кривдами столітті, що його переживала наша дорога Україна і світ. Я щасливий, що можу розповісти про Божу силу цьому роду і в тому бачу мое покликання, завдання моєго життя і в якійсь мірі сповнений мій обов'язок перед Богом, історією моого Народу і перед Вами.

А великі діла своєю силою вчинив нам Бог! Післав нам хрест, терпіння і переслідування, але піslав нам великих мужів і ісповідників, мучеників і борців, що мужньо цей хрест понесли і наша Церква стала тим відзначеною. Вирятував нас Бог перед двох страшних восн, в часі яких ми могли послабнити так, що вигасли б були наші сили і бажання жити. Пережили ми нечуваний голод, що здесяtkував нас, але ми пережили його чудом Божим! Нам намагалися і намагаються вбити найдорожчу річ — душу, святу

Іх Блаженство Патріярх Йосиф прожовляє під час Ювілейної гостини-бенкету в Дому Марії. По лівій стороні стоїть кард. Владислав Рубін, а по правій житрополити — Максим Германюк і Степан Сулик, а біля Іх Блаженства — о. Петро Стецюк.

віру в серцях наших, серце наше, але Христова благодать влила нам нове життя, що силою Святого Духа перемагало сили пекла.

Чи треба вичислюти більше? Ми це пережили, частина з нас були свідками цього чи чули з оповідань батьків ваших. Великий Господь наш і велика кріпость Його! Нехай буде ім'я Господне благословенне! Наш Нарід став на свої кріпкі ноги, він сміло глянув лихам в очі, він з Давидовою смілістю глянув Гліятові в очі і сказав: «Ти йдеш на мене з мечем і довгим списом і коротким. Я ж іду на тебе в ім'я Господа Сил, якого ти зневажив» (1 Сам. 17, 45). Наша Церква, хоч пішла в катакомби, живе, кріпшає, росте і на крові своїх мучеників готується до перемоги в Господі. Вона заслугою своїх ісповідників, за молитвами своїх мучеників «во страданії своїм пріят вінець» своєї слави патріаршим достоїнством, щоб готовитись до своїх великих завдань на Сході, чого прагнули і бажали Петрові Наслідники в Римі.

За все те дякуймо нині, Дорогі Браття і Сестри! Хай подякою горять серця наши сьогодні за все, що Бог нам послав і дав. І до цієї подяки додаймо просьбу псалма: «Ти, що дав нам зазнати силу лихих зліднів, знову оживи нас і знову виведи на верх із земних безодень, збільши нашу повагу, потіш нас знову» (Пс. 70, 20).

Дякую Вам за Ваші молитви, за всі почування відданості і доброзичливості. Спасибі Вам наше українське за всі побажання. Не мені хай будуть ці почування Ваші, а Господеві Сил, що рукою кріпкою держав мене, щоб міг сповнити волю Його.

Хай мое слово подяки для Вас усіх, Мій Дорогий Народе, «заму-
чений розбитий, мов паралітик той на роздоріжжі» буде в словах
благословення мого з тієї гори 90-літнього часу:

»Господи, Господи призри з небес, і вижд і посіти виноград сей,
і соверши і стоже насади деснища твоя Господи«. Амінь.

Собор Святої Софії
Риль, дні 17 лютого 1982

† ЙОСИФ
Патріярх і Кардинал

СЛОВО ПАТРІЯРХА ДО ПРОЧАН З АНГЛІЇ

Христос раждається!

Мої Дорогі!

Ви з Англії були першими, що минулого вересня прибули тут,
щоб привітати мене з моїм 90-літтям і сьогодні прибули знову

Іх Блаженство Патріярх Йосиф серед прочан з Великої Британії
після авдієнції в Авлі Українського Католицького Університету.

численно, щоб в сам день річниці уродин спільно зі мною подякувати милосердному Богові за той великий дар часу. Велике Спасибі Вам за це. Знаю Вашу відданість, Вашу вірність, Вашу любов до своєї Церкви, Вашу жертвеність і теж дякую Вам за це. Вітайте тут як дорогі Гости!

Наша спільна ціль — в молитвах подякувати Богові за те все, що спільно з Народом можна було зробити на славу Божу і добро нашої Церкви-Страдниці і нашої Батьківщини. Радію, що не дякую Богові за Його доброту сам, а разом з стільки особами доброї волі, що своїми молитвами і почуваннями і співпрацею помогли багато перетерпіти, щоб здобути вільну і щасливу майбутність для Церкви і Народу.

А кожна молитва є рівночасно найкращою прошаною. Ви приїжджаєте до Риму з Англії зі стільки журбами і болями. А Ваші журби і клопоти — то також мої журби за Вас, то спільний біль. Хай наша спільна подяка Господеві буде також і нашою прошаною, щоб Господь поблагословив Вас миром і щасливою розв'язкою Ваших терпнів. «Просіть і дасться Вам» — казав Господь! Зробім це щасливо в цих днях як одна добра родина в Христі.

Ще раз Велике Вам Спасибі!!

Благословення Господне на Вас!

Рим, дия 12 лютого 1982

† ЙОСИФ
Патріярх і Кардинал

В ОВОРОНІ УКРАЇНСЬКОЇ ЦЕРКВИ

ЗВІТ ПАТРІЯРХА ЙОСИФА

«Уже минулого року інформував я в рамках Конгресу «Церква в Потребі» про положення Української Католицької Церкви після 35 років переслідування. В цьому році хочу коротко поінформувати про те, що зробив Синод українських єпископів (25 листопада — 2 грудня 1980) для Церкви-Мучениці в Україні. Він виніс наступні постанови:

1. Слідкувати повсякчасно за положенням в Україні;
2. Інформувати публичну опінію про правдиву ситуацію в Україні;
3. Пригадувати нашим вірним в діяспорі про потреби нашої Церкви в Україні;
4. Помагати Церкві-Мучениці в Україні всіми доступними способами.

Наша Церква в Україні не існує офіційно від 1946 року, бо була насильно зліквідована московським урядом і Московським Патріярхатом. Тут і там підносяться тепер голоси про можливість т.зв.

легалізації нашої Церкви. В цьому питанні Єпископи вирішили йти за прикладом польської Ієпархії і у всіх переговорах обстоювати принцип: «nihil de nobis sine nobis» (нічого про нас без нас). В дальншому було одноголосно вирішено торжественно проголосити осудження т. зв. Львівського Синоду з 1946 р., і спільним листом скріпiti духовно Єпископів, священиків, монахів, монахинь і вірних в їхніх терпіннях. Із цього листа мав теж довідатися цілий світ про жахливе становище Української Церкви, про потоптання советською владою її прав, як також про незаконне підпорядкування її Московському Патріярхатові.

Ці постанови, на жаль, не могли бути здійснені через негайнє втручання Московського Патріярхату. Вже 16 грудня 1980 року зголосився у Папи митрополит Крутицький і Коломенський Ювеналій, тогоджий голова Відділу зовнішніх зв'язків Московського Патріярхату. Наступного дня він відвідав Кардинала Владислава Рубіна, Префекта св. Конгрегації для Східніх Церков. Головною темою цих розмов був наш Синод. 20-го грудня ми отримали дозволення не подавати нічого до публичного відома без попереднього узгодження із Апостольським Престолом.

Із кореспонденції між Патріярхом Піменом і Папою Іваном Павлом II, односторонньо опублікованої Московським Патріярхатом в квітні 1981 р., тепер відомо, що Московський Патріарх, після повороту митрополита Ювеналія 22 грудня 1980 р. негайно написав до Папи листа із шантажним забарвленням, який (лист) ми розглядаємо як нечуване вмішування у внутрішні справи Католицької Церкви і в життя нашої Помісної Церкви. Патріарх Пімен погрожує серйозно зірванням усіх зносин, зокрема (зірванням) екуменічного діалогу, якщо Папа затвердить резолюції, прийняті Синодом українських Єпископів.

Папа відповів ухильно щойно 24 січня 1981 р. В своєму листі він заявив, що «хтось, без ніякої попередньої консультації, дав знати пресі про проекти, обговорені на Синоді...», і що таке оприлюднення «сталося ще перш ніж я сам мав змогу познайомитися з тими документами».

Щоб охоронити учасників нашого Синоду перед підозрою свідомого розголошення таємниці, заявляю отсім, що ані Синод, ані Єпископи не були поінформовані перед 20 грудня 1980, що теж і інформації про перебіг нарад мають бути предложені Святішому Отцеві до затвердження. Пресова заборона була видана щойно 20 грудня, коли вже деякі Єпископи в добрій вірі подали до публичного відома декілька постанов, призначених для народу.

Дороговказом для нас були виразні слова Святішого Отця, які він сказав коротко перед нашим Синодом 5 жовтня 1980 р., в Оранто: «Бути близькими духовно тим, які ради своєї віри терплять переслідування, є особливіший обов'язок всіх християн, перебравших у спадщині через традицію перших віків. Ба, що більше:

Йдеться тут теж про солідарність, яка належиться від нас людям і громадам, яких фундаментальні права були зламані, або й зовсім потоптані ногами. Ми повинні молитися, щоб Господь помагав своєю ласкою тим нашим братам в цих важких випробуваннях. Молімся також і за тих, яких переслідують, тим, бо, повторюємо слова Христа, якими він з хреста просив Отця: «Прости їм, бо не знають, що чинять!» Дуже часто є намагання окреслювати мучеників, як «винних у політичних злочинах». Христос теж був, як видно, за це засуджений, що він потвердив, що є царем (Лк. 23, 2). Отож не забуваймо також мучеників сьогоднішніх часів. Не поводімся так, наче б то їх зовсім не було. Дякуймо Господу, що вони переможно видержали пробу».

З нагоди Дня Миру, 1 січня 1980, Святіший Отець сказав відразу: «Привернути правду значить перед усім назвати по-імені всі насильства в будь-якій формі: вони проявляються». Тому ми віримо, що служимо правді, справедливості і справжньому екуменізму, коли ще раз повторимо, що Львівські Збори, які назвали себе незаконно «Собором-Синодом», і які були насильно передведені 1946 р. безбожною світською владою у тісній співпраці з Московським Патріярхатом, не були і не можуть бути законним Собором-Синодом нашої Церкви, тому що в них не брав участі жодний Єпископ Української Церкви, а приявність деякого числа священиків і мирян не є достаточною для законоправності і канонічної важності дійсного Собору-Синоду, тим більше, що приявність тих небагатьох була наслідком явного насилия. Папа Пій XII у своїй Енцикліці «Орієнталес Екклезія» від 15 грудня 1952 року вказав на незаконність і насильство цього Акту, а Папа Іван Павло II подав до відома цілому світові в своїх листах від 19 березня 1979 і 5 лютого 1980, що Українська Католицька Церква існує і живе в Україні і в діаспорі. Ми заявляємо, що ніколи не було Собору чи Синоду нашої Церкви, який мав би зірвати святу Унію нашої Церкви із Апостольським Престолом і, що т. зв. Львівський Синод в 1946 р., не має ніякого відношення до нашої Української Церкви, яка є вірним членом Вселенської Церкви, містичного Тіла Христа, якого видимим Головою на Землі є Святіший Отець Папа Римський, наслідник св. Петра і Вікарій нашого Господа Ісуса Христа.

Крім цього заявляємо перед цілим світом, що переслідування Української Церкви в Україні після 36 років дальнє продовжується.

Для нас є ясне, що Патріярх Пімен (своєю) кореспонденцією і опублікуванням хотів осягнути те, щоб Папа відношенням до Української Церкви скасував все те, що він досі сказав в обороні елементарних прав людини. Нам відомо, що Святіший Отець на те аж ніяк не є згідний. Із відчіністю стверджуємо, що він у своїй відповіді твердо стоїть на становищі, яке завжди заступав у питанні прав українців-католиків.

Ми бажаємо Російській Православній Церкві святости і духовного росту у зміслі Христової Євангелії. Ми є готові визнати всі П права. Але зі сторони Московського Патріархату вимагаємо такого самого визнання наших прав. Фактом є, що цей Патріархат стався від 1944 р. безвільним інструментом імперіалістичних стремлінь атеїстичної московської влади. Від 36 років він найжорстокіше наступає на Українську Католицьку Церкву. Він хоче угробити нашу Церкву. Львівський Псевдосинод 1946 є виразним доказом цього. Елементарні права людини, святочно проголошенні 10 грудня 1948 Декларацією Об'єднаних Націй і Заключним Актом в Гельсінках 1 серпня 1975 були брутально поламані. Як довго Московський Патріархат не визнає елементарних прав українців-католиків і проголосить неважливість Львівського Псевдосиноду, так довго не може бути ніякої мови про будь-які відношення до нашої Церкви.

Мені боляче все ще чути, що наша Церква, якої я є Батьком і Главою, є перешкодою в екуменізмі. Екуменізм — це любов до Христа, до близького, до Церкви і бажання єдності. Наша Церква лежить по середині двох світоглядів і через нещасний двоподіл в 1054 також між двома Церквами. В ній зустрічаються дві духовності і дві культури. Вона має щонайменше 5 сторіч екуменічного досвіду і за цей досвід заплатила високу ціну мучеництва. Завжди є трагедією, коли уряди використовують Церкву як інструмент своєї політики. Це використовування нищить всякий правдивий і чесний екуменізм. Замість зблизити до себе роз'єднані частини Церкви, засівається ненависть. Скільки ж то десятків чи, може, сотень років буде потрібно, щоб цю ненависть подолати.

Я не інформував Вас про внутрішнє життя нашої Церкви в Україні тому, що в тих кількох роках не зайдши будь-які суттєві зміни. Переслідування продовжується і молодь виростає без пізнання Христа-Світла і Надії народів. Але незлічені є готові жертвувати все за іхню віру і дальше нести хрест переслідування. Про цей хрест писав мені Святіший Отець 19 березня 1979: «Цей Хрест став частиною Твоєї долі, Достойний наш Брате, і численних Твоїх Братів в спископаті, які взбрали болі і кривди за Христа, зберегли вірність супроти Христа до останнього свого віддиху. Те саме сказати треба про численних інших священиків, монахів, монахинь і мирян вірних Вашій Церкві. Вірність для Христа і Церкви створила надзвичайне свідчення, через яке вірні Вашого народу в цей самий час себе приготовлюють до святування першого тисячоліття християнства в Україні».

Рим, 28 липня 1981.

† ЙОСИФ, Патріарх і Кардинал

АРХИПАСТИРСЬКЕ ПОСЛАННЯ
з націоди 60 річниці Першого Всеукраїнського Православного
Собору

Возлюблені у Господі Брати і Сестри!

З милості Всесвітнього Бога, вірні Української Православної Церкви, розсіяні по багатьох країнах вільного світу, саме в цьому році відзначають знаменну подію — завершене ШІСТДЕСЯТИЛІТТЯ Першого Всеукраїнського Православного Собору, що відбувся в місяці жовтні 1921 року в Києві, в історичній святині нашого народу — в соборі Святої Софії Премудрості Божої. На цьому освяченому Соборі непереможною волею й палким бажанням його учасників та з допусту і ласки Божої були зняті кайдані вікового чужинного поневолення зі Страдниці Матері нашої Церкви та вроно проголошено повну її незалежності.

Вершинним актом незабутніх Діянь Першого Всеукраїнського Православного Собору після уважного і сумлінного розгляду велими болючого питання — наявності від кількох віків в Україні чужої ієрархії, відбулося однодумне обрання, а за ним і довершення вроної соборної хіротонії своєї рідної ієрархії. На богонахиennих учасників Собору негайно полилася повінь усілякої неправди і зневаг, але всі вони з християнським смиренням та твердою вірою відповідали на такі випади словами св. Апостола Павла: «Ми не руйнуємо закон вірою, а ми лише утверджуємо його» (Рим. 3,31).

І саме з Всеукраїнського Православного Собору почалася нова доба в історії української Церкви, бо вже в першому році після проголошення автокефальності церковне життя в Україні почало розростатися та ширитись. Віруючий народ горнувся до Церкви своїх лідів і прадідів, спрагнений почути св. Благовістя в своїй рідній мові. Патріотично наставлена молодь також не цуралась Церкви і з питомою для юності відвагою, за прикладом своїх батьків, численно наповнили храми Божі, радіючи разом з ними з привернення Церкві стародавніх українських обрядів і звичаїв. Багато з цієї молоді взяли на себе тяжкий хрест служіння рідній Церкві і рідному народові. Вони твердо вірили словам Спасителя, який сказав до своїх послідовників: «У світі горе матимете, але будьте сміливі, бо я переміг світ» (Ін. 16, 33).

Все це було незаперечним свідоцтвом, що віруючий народ в Україні, не зважаючи на порожнє безбожну большевицьку пропаганду і дуже допоміжну їй фанатичну протиакцію московського ду-

ховенства, належно усвідомив собі важливість і справданість Діянь ІІІ Українського Православного Собору, поставивши, по Апостолу, свободу у Христі вище усіх татарів земних (Гал. 5. 1-2; 2, 4-5).

Та цей світанок відродження Української Автокефальної Православної Церкви тривав недовго. Большевицька московська влада, що підступом і терором закріпилася в Україні, не могла спокійно знесті існування Української Автокефальної Православної Церкви: вона дивилась на нашу Церкву, як на потужне джерело майбутнього стихійного відродження нації й української державності. Рафінованою системою найогидніших утисків, підступства та терору довела УАПЦеркву до занепаду. В період цього лютого гоніння на нашу Церкву жорстоко були замучені й знищені за свою відданість Христові, Його Святій Церкві та своєму рідному народові, майже всі єпархиї УАПЦеркви на чолі зі священиком бл. п. митрополитом Василем, разом з тисячами свідомого українського священства та мільйонами вірних. Це було безпрецедентне в історії людства вимордування народу на очах цілого цивілізованого світу. Ясно, що УАПЦерква, вірніше рентники вцілілих священиків і вірних, за прикладом християн з перших віків, огинилися в катакомбах, прикрашуючи водночас нашу Церкву-Страданцю союзником рідних новомучеників і святих.

Під час жорстокого переслідування первісних християн визначний учитель Церкви Тертуліан сказав, що кров святих мучеників не гине базеліно, що вона — ця свята кров, — стане повноцінним насінням, яке принесе свій дуже багатий плід. Ми разом з Тертуліяном віримо в Боже правосуддя, що кров і наших новомучеників не засохне намарно та що у свій час принесе великий і спасений плід.

У період другої світової війни, коли Україну залишили комуномосковські поневолювачі, у змінених дещо, але дуже тяжких політичних обставинах, вдруге стихійно відродилася УАПЦерква. Та і цей воєнний період існування нашої Церкви був піднесільним і позначився великим терпінням, слезами, кров'ю і мучеництвом вірних, бо і німецький поневолювач добавав в українській Церкві велику загрозу в здійсненні своїх лихих, загарбницьких і нелюдських задумів.

Та не зважаючи на все страшне, перебуте в роки минулого світової війни, включно з паленням сотень осель і церков з замкненими у них вірними й іхніми пастирями, УАПЦерква залишилася не переможеною. Живе і діє вона лише в країнах нашого розселення у вільному світі, сповнюючи свою апостольську місію серед рідного народу, зберігаючи його у вірності Христові та тим національним ідеалам, за які пролито вже багато крові і сліз. Оберігає наша рідна Церква своїх вірних перед всілікого роду підступними заходами Москви та її численних емісарів, що майже без перешкод діють у вільному світі й серед нас.

Згадуючи Перший Всеукраїнський Православний Собор, а завдяки йому відроджену і визволену УАПЦеркву, всіх її основоположників, єпархів, пастирів і вірних, у найглибшій пошані склонімо свої голови перед іхніми святими тіннями з твердим упованням на Боже милосердя, з надією, що вже не за горами час, коли Українська Автокефальна Православна Церква відродиться немов фенікса з руїни поневолення на Батьківщині та стане для нашого народу тією єдиною світлосячною зіркою, яка вестиме Його Божими дорогами до справжнього щастя на землі й до спасіння у небі.

Тож у цьому упованні перебуваймо непорушно, зміцнююмось у вірі, в любові до рідної Церкви та один до одного. А ми, ваші архипастирі, улюблені брати і сестри, огортаючи вас усіх своєю усердною молитвою та широзердечною любов'ю, повсякчасно молитимемося за вас, щоб Бог мира і щедрот обдарував вас величими і багатими милостями.

Благодать Господа нашого Ісуса Христа нехай перебуває з усіма вами!

Віддані Вам у Христі:

† МСТИСЛАВ, митрополит

† МАРКО, архієпископ

† КОНСТАНТИН, архієпископ

† АНАТОЛІЙ, епископ

Оселля св. Ап. Андрія Первозванного,
місяця вересня 30 дня, 1981 р.Б.
С. Бавнд Брук, Н.Дж., США.

СПІЛЬНЕ ВІДЗНАЧЕННЯ 1000-ЛІТТЯ ХРИЩЕННЯ РУСИ-УКРАЇНИ

З нагоди відбування нарад пленарної сесії Секретаріату Світового Конгресу Вільних Українців у Торонті, Канада, в дніх 26-27 червня ц. р. представники Української Православної і Української Католицької Церков відбули наради в справі спільногого відзначення 1000-ліття хрещення Руси-України. В нарадах взяли участь — Блаженніший митрополит Мстислав Скрипник, ВПреосвященніший митрополит Максим Германюк, ВПреосвященніший митрополит Стефан Сулик, всеч. о. архіпресвітер Семен Савчук і всеч. о. шамб. Роберт Москаль. У висліді тих нарад представники наших Церков видали таку спільну заяву:

»Беручи до уваги важливість неповторної історичної події, що її віруючі українці скрізь у світі відзначатимуть у 1988 році, — тисячоліття хрещення Руси-України за св. Рівноапостольного князя Володимира Великого, та впovні розуміючи невідрядний стан наших братів і сестер на рідних землях, ми, представники Української Православної і Української Католицької Церков поза межами України, свідомі нашої превеликої відповідальності перед Богом, Христовою Церквою і Українським Божим Народом, який зазнав на протязі своєї історії і досі зазнає стільки лиха та роз'єднуючих впливів із сторони ворожих йому чинників, стверджуємо необхідність спільно відзначити цей небуденний і історичний ювілей нашого українського народу. Форму і спосіб цього спільногого відзначення Ювілею-тисячоліття ще розглянемо та в слішний час повідомимо наших улюблених у Христі вірних.

Тим часом прохаемо наших вірних про святі молитви за кращу долю наших братів і сестер на рідних землях та за покращання християнських взаємин між нами самими поза межами України. Нехай щезає дух, який збудував Вавилонську вежу, а нехай Дух Святий, що зійшов на Христових учеників і Апостолів, нас наново з'єднає у любові Того, в якого ми всі хрестилися і в Якого ми одягнулися.

Благословення Господнє на вас усіх!

† МСТИСЛАВ

† МАКСИМ

† СТЕФАН

о. Архіпресвітер Семен Савчук

Торонто, 27 червня, 1981 року Божого

І. ДМИТРІВ

НАТИСК МОСКВИ НА ВАТИКАН ПРОТИ НАШОЇ ЦЕРКВІ

Недавно на Заході з'явився «Інформаційний Бюлєтень» Московського патріархату, відділ зовнішніх зв'язків, на сторінках якого оприлюднено переписку Пімена і папи Івана-Павла II у справі «Торжественного осуждения т. зв. Львівського Собору» з 1946 року, ухваленого на Синоді Владик Помісної Української Католицької Церкви, що відбувся у Ватицані на переломі листопада-грудня 1980 року. Це «Торжественне Осуждение т. зв. Львівського Синоду» з'явилось разом з іншими синодальними матеріалами в українській пресі при кінці 1980, або на початках 1981 р. На це Москва негайно зареагувала публично у своїх пресових виданнях. З листа Пімена виходить, що в грудні до Риму приїхав у тій справі під час поворотної дороги з Єрусалиму митр. Ювеналій, який інтервюював у кард. В. Рубіна і перед іншими, а відтак повернув до Москви з матеріалами та листами від папи. Після тієї першої інтерв'юї, Пімен вислав 22 грудня 1980 р. довшого листа до папи Івана-Павла II, текст якого у перекладі на українську мову ззвучить:

»Ваша Святосте, возлюблений у Господі Братье!

Вернувшись із святої міста Єрусалиму через Рим, преосвящений митрополит Крутицький і Коломенський Ювеналій, голова Відділу зовнішніх церковних відносин, передав мені Ваше послання від 16 грудня ц. р., і залучені до цього документи, які відносяться до питань християнського миротворення, за що я сердечно дякую Вашій Святості, і по уважному вивченні тих документів у свій час відповім. Я твердо переконаний, що Римо-Католицька Церква і Російська православна церква можуть кожна окремо і разом багато зробити для зміцнення миру між народами і державами.

Ваша Святосте, до нас дійшли вістки про недавно відбутий в Ватицані за Вашим благословенням Синод українських католицьких спіків. Крім того, преосвящений митрополит Ювеналій докладно інформував мене про його авдієнцію в Вашій Святості і про його розмови з високими представниками Вашої Церкви.

З глибокою тривогою і болем мушу призвати, що Заява Синоду в повному значенні того слова може перекреслити всі ті великісяяги в ділянці братерського наближення двох наших Церков, що були результатом наших обопільних напружених зусиль під час і після Другого Ватиканського Собору. Вона творить загрозливі напруження в відносинах між Римо-Католицькою і Російською православною

Церквами, які можна характеризувати не інакше, як трагічним через ті нищівні наслідки, які воно може внести у взаємини двох наших братерських Церков.

Зміст і дух Заяви чужі існуючому між нами духові екуменічного братання, ба щобільше — намагаються ревізувати й змінити сучасну структуру Російської православної церкви. Я не хотів би заторкувати тепер окремі твердження Заяви й іх аналізувати, бо вважаю що це може тільки поглибити спомини про трагічний характер минулих взаємин двох наших Церков, які важким каменем тяжіють на цьому й тому боці.

Я пишу Вашій Святості в надії на можливість шукання виходу з посталого небезпечного для наших обосторонніх відносин становища. Преосвящений митрополит Ювеналій повідомив мене, що, виходячи із тлумачення Високопреосвященим кардиналом Владиславом Рубіном і співробітниками Вашого Секретаріату сприяння християнській єдності висловленого Вашою Святістю свого відношенню до згаданої Заяви та ІІ затвердження Вами, — той документ не має правної і канонічної сили для Римо-Католицької Церкви. Ця обставина дає мені глибоку віру, що Ваша Святість в обличчі складеної загрозливої ситуації, у цей відповідельний час успішно розпочатого недавно право-славно-католицького богословського діалогу, знайдете в собі силу і викажите мудрість, щоби не допустити до повернення відносин межи двома нашими Церквами до того смутного стану, в котрому вони були до понтифікату бл. пам. Папи Івана ХХІІІ.

Ваша Святісте, почуваюся також до обоз'язку повідомити Вас, що в наслідок тієї Заяви Синоду внутрі Російської православної церкви зростає глибоке напруження у відносинах церкви, головою якої я є. Я наполегливо прошу й переконую Вас негайно поробити також заходи, які не то що не надавали б сили Заяві, але й які дали б до відома Церков, що Ваша Святість не благословляєте і не підтримуєте обраний українськими католицькими єпископами шлях спілкування між Церквами нині. Я переконаний, що тільки такі Ваші кроки будуть в силі витоїти створене напружене становище.

Я очікую якнайшвидшу відповідь од Вашої Святості, аби ми могли новою продовжувати наше терпеливе й наповнене взаємною братерською любов'ю ступання по дорозі до справжньої єдності в Христі.

З незмінною до Вас у Господі любов'ю.

Пімен, патріарх московський і всієї Руси

22 грудня 1980 р.
Москва, № 2677*

Відповідь Папи Івана-Павла II Піменові

«Дякую вам за листа з 22 грудня 1980 р., в якому в дусі братерської і християнської широти ви мене повідомляєте про небезпеки і почут-

тя смутку, які викликала в священнім синоді московського патріархату Заява, опублікована за підписами українських католицьких єпископів після їх засідання в Римі прикінці листопада минулого року.

Хочу запевнити вас, ваша святосте, що я присвятив вашому листові найбільшу увагу у зв'язку з тим важливим значенням, яке я надаю розвиткові дедалі все більше братерських відносин взаємного довір'я між нашими Церквами. Тому скоро відповідаю в тому ж дусі братерської та християнської щирості, бо тільки такий дух — я переконаний — може розвійти всі непорозуміння.

Під час відвідин в Римі митрополита Крутіцького і Коломенського Ювеналія, за що хотів би подякувати вашій святості, мав я можливість обговорити це питання з ним. Митрополит відбув зустріч теж із кардиналом Владиславом Рубіном, який брав участь у засіданні українських католицьких єпископів, зібраних у Римі з ціллю представити кандидатури на опорожній епископські престоли й обговорити різні питання їхньої пастирської діяльності, яку ведуть серед своїх вірних, розсіяних по численних державах світу. Імена кандидатів, як і всі висновки-рішення Синоду вони мали представити мені для затвердження.

Однаке, без жодної попередньої консультації хтось дав пресі знати про проекти, обговорені на Синоді. Святіший Престол, твердо залишаючись на позиції, яку він завжди обстоював щодо прав українців католиків, шкодує з приводу такої публікації, яка відбулася перед тим, ніж я сам познайомився з тими документами, — але він зразу повідомив всі нуніцітури в країнах, де існують українські католицькі громади, про те, що ці тексти не були затверджені і тим самим позбавлені будь-якого офіційного характеру. Таким же чином вимагалося не публікувати й не розповідати цих документів. Жоден орган Святішого Престолу не згадав про них.

Надіюся, що ці уточнення розвіють побоювання вашої святості. Не може статися, щоби минуле ставило під загрозу те, що Господь здійснив у наших Церквах з часу II Ватиканського Собору. В неділю молитви за єдність і наступного дня по закінченні Літургії в Сикстинській каплиці з усіма членами Римської Курії, моїми співробітниками в моїй щоденій праці, коли ми молилися за сповнення волі Господа «да буде все єдино», мені хотілося б ще раз розказати вам про мою непохитну волю продовжувати під керівництвом Святого Духа ступати по шляху, накресленому II Ватиканським Собором дух і напрям якого безперервно надихали мене від самого початку моого понтифікату.

Запевняю вас, ваша святосте, в найщирішій і братерській любові у Христі, нашему единому Господеві.

Іван-Павло II

В Ватикані, 24 січня 1981 р.

З А Я В А

Дорогі в Христі Браття і Сестри
Української Католицької Помісної Церкви!

З різних сторін світу приходять до нас численні запити, щоб пояснити листування — досі зберігане в таємниці і щойно тепер опубліковане лише з боку московського патріарха («Журнал московської патріархії» за квітень 1981 р.) — між московським патріархом Піменом і Папою Іваном Павлом II. Листи ці відносяться до торжественної і зробленої з почуття відповіданості Заяви Синоду українських католицьких єпископів з 2 грудня 1980 р. Ця Заява ще раз стверджувала неважкість і канонічну незаконність т.зв. Львівського синоду 1946 р., на основі якого, як відомо українців католиків змушені всіма способами, терором і насильством підчинитися московському патріархові і відректися єдності з Римським Апостольським Престолом.

Коли б ми замовчали [усе це] в цей важкий момент, ми зрадили б наші пастирські обов'язки і нашу відповіданість перед правою і любов'ю в Церкві Христа Господа. Тому видаємо цю нашу заяву без ніякого полемічного заміру, але в повній свідомості нашої відповіданості перед Богом і Церквою.

1. Заявляємо, що обмін листами відбувся за ініціативою московського патріархату без цілковитого нашого відома і без відома українського католицького єпископату. З нашого боку немає ніякої відповіданості за те, що сталося.

2. В дусі повної віданості, яка нас лучить із Святішим Отцем, маючи перед очима великі відповіданості за цілу Вселенську Церкву, які спочивають на Його плечах, до того тепер послаблених недавнім атентатом, будемо старатись одержати конечні вияснення від Апостольського Престолу. Як тільки це буде можливе, обговоримо це питання з самим Святішим Отцем.

3. Висловлюємо наше вдоволення, що Святіший Отець у своїй відповіді московському патріархові підтвердив, що Апостольський Престол стоїть твердо на позиції, яку зайняв у відношенні до прав українців католиків. З нашого боку заявляємо і також запевняємо Вас, що не уступимо в чічому, що відноситься до оборони існування, ідентичності і прав української Церкви і нашого Народу. Зробимо також усе в нашій силі, щоб сприяти щирому і чесному екуменічному діалогові, в якому визнається нас як Помісну Церкву і визнаються наші права і правду.

4. Закликаємо всіх наших українських католицьких вірних в Україні і по всьому світі сущих збільшити свої ширі молитви до Богоматері — Покрова України, до наших боговгодників — покровителів нашої Землі, щоб заступалися перед престолом Всемогутнього Бога-Отця, Його Сина Спасителя нашого і Святого Духа — Утішителя і Життя Подателя, щоб просвічував і кріпив Святішого

Отця в цей важкий час, щоб неізреченим своїм промислом торкнув серця всіх нас, від яких залежить майбутність і доля Української Католицької Церкви на цьому світанку нашого християнського тисячоліття. Майте довір'я і не уставайте в молитві!

Рим, дні 8 червня 1981.

† Йосиф
Патріярх і Кардинал

НАШ КОМЕНТАР ДО ЛИСТІВ

Кожному українському патріотові католицького чи православного віровизнання лист Пімена і відповідь Папи доволі ясні. Ми навіть могли б їх залишити без коментарів, як би не ця нахабність і типово-московська безличність, а рівночасно диктат листа Пімена з його покликаванням на «християнський екуменізм» тощо, почерез що не можна перейти до порядку денного.

Впершу чергу мусимо пригадати усім заінтересованим в українському церковному питанні бодай деякі факти з історії Української Церкви під московською займанчиною.

За часів московського царства Українська Православна Церква була допроваджена русифікаторською політикою московських царів та їхніх патріархів до такого стану, що у 20-их роках нашого століття вона мусіла відроджуватися на Україні шляхом автокефалії. Період автокефалії на Центральних і Східніх Землях України під московсько-большевицькою займанчиною закінчився у 30-их роках тим, що її митрополити — Василь Липківський, Микола Борецький і Іван Павловський — загинули в московських катівнях*. У цих катівнях загинули також одинадцять архієпископів і сімнадцять єпископів. А скільки згинуло священиків, монахів та вірних? Найбільші українські святині в Києві і в інших містах Москва обернула в музеї та domi ateїзму, а велику кількість прямо знищила. Українську Православну Церкву підпорядкувала повністю московській патріархії. Цю свою політику на українському церковному полі вона продовжас з не-послабленою жорстокістю після Другої світової війни, знищуючи відроджену в Україні УАПЦ, а рівночасно і Українську Греко-Католицьку, з Іерархії якої вийшов живим на волю у лютому 1962 р. Його Блаженство Патріярх Отець Йосиф I.

Уже самих цих фактів вистачило б для правдивого християнського світу, щоб на цьому полі з Москвою нічого спільног не мати. Але так не є і в західньому-католицькому, ані в православному світі. Мілітарний потенціал імперіалістичної Москви та її активно-експансивна політика супроти Заходу в усіх відношеннях приносять Москві що перевагу над трусливістю та опортунізмом Заходу, якою вона має змогу застрашувати навіть переконаних християн, не минаючи куріяльних чинників римо-католицької Церкви. Тому не дивно, що особа, яка до часу «висвячен-

* Василь Плющ: «Боротьба за українську державу під советською владовою».

ня» у патріархи ходила в уніформі КГБ і напевно допомагала ліквідувати нашу Церкву, втішавшись сьогодні титулом «святости». Цеж за володіння Пімена бользевицька Москва проголосила у Загорську замах на УАПЦ поза межами України і робить усі намагання почесний царгородського Патріарха, щоб цей вирок здійснився. Цю саму дінню вона здійснює і на відтинку Помісної УКЦ перед Піменом і після його возведення на престол московської патріархії.

Папа Іван-Павло II успадкував ведені довгими роками «екуменічні» зносини Ватикану з Москвою. Головніші стовпи цього «екуменізму» дальнє зарепрезентовані в Курії, а один із цих стовпів веде під цю пору головний департамент Ватикану. Ця дійсність заважила чи не найбільше на відповіді Папи, головно на намаганні якось від'язати Ватикан від постави Іерархії Помісної УКЦ стосовно т. зв. «Львівського Собору».

В обличчі цих листів наші Владики стоять перед великою проблемою супроти своєї Церкви, своєї Нації і супроти свого сумління, а передусім — самого Бога! Ми пригадуємо мужній чин Єпископа скитальців, який мав відвагу особисто покласти свій єпископський хрест Папі Римському на стіл і заявiti: або Послання до народів Росії буде виправлене — або св. пам. Архиєпископ Бучко дає свій єпископський хрест до диспозиції. І Папа поступився, виправив своє становище**.

До сумління наших Владик кліче кров українських мучеників. Якщо Владики в цей грізний для Церкви і Народу час не підтримають однодушно Блаженнішого Патріарха Йосифа, то не простить їм того ніколи наш народ. І він відвернеться від такого Ватикану, який торгує українськими душами та кров'ю мучеників!

Найвищі вимоги цієї хвилини — це не лише масові протестні акції, не лише висилка протестних телеграм з засудженням такої політики Ватикану та зради нашої катакомбної Церкви, але ультимативна вимога Владик до Ватикану: нечайно прилюдно визнати патріархат УКЦ, визнати рішення Синоду УКЦ як зобов'язуючі Ватикан, ще раз підтвердити власнопідметним рішенням Владик патріархат УКЦ і довести це до відома Папи, а кожний єпископ віднині споминає в Богослужбах Патріарха Йосифа.

Наши Православні Митрополії повинні піти на спільну дію з УКЦерквою, в обороні взагалі нашої Християнської Церкви, бо ніякої Української Християнської Церкви Ватикан не респектує, а навпаки — визнає піменівську «церкву», церкву насилля, комунофільства, російського імперіалізму, захисницю безбожницького народовбивчого режиму.

Тисячорічча християнства наші Церкви мусять святкувати з'єднано. Український екуменізм тепер на часі більше, ніж будь-коли.

**) С. В.: «Єпископат УКЦ перед історичним іспитом», «Шлях Перемоги», 21. 6. 1981 р.